

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Δρ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΔΡΟΓΙΔΗΣ

Διδάκτωρ Ιστορίας Πανεπιστημίου Paris 1 Pantheon Sorbonne

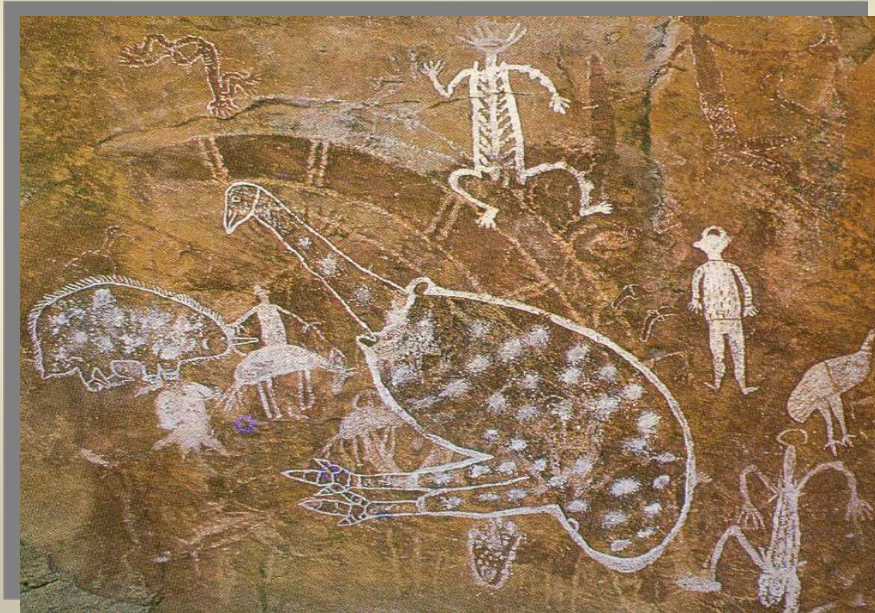
τ. Υπότροφος Unesco

Σχολικός Σύμβουλος 3^{ης} Εκπ. Περ. Πέλλας

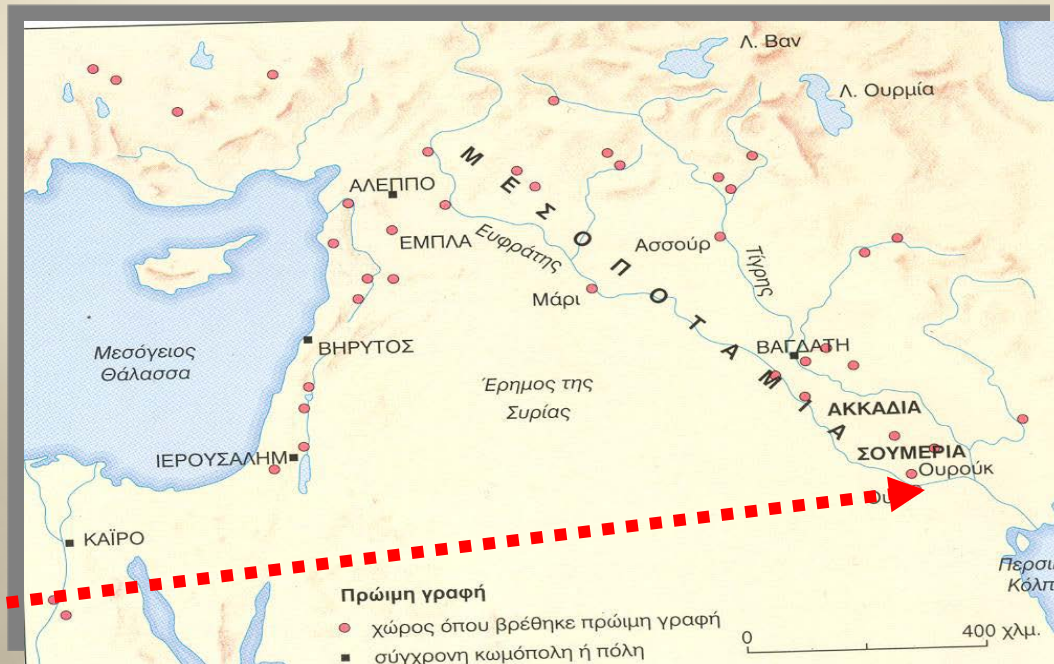
drogidis@otenet.gr

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Βραχογραφίες

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

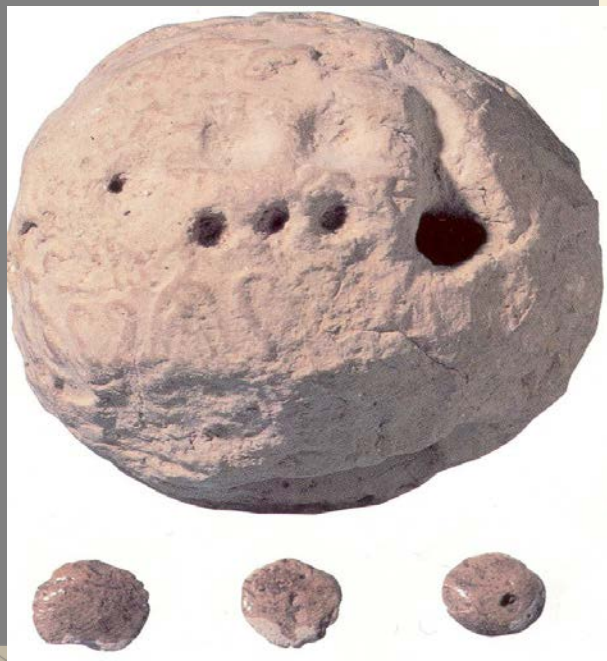
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

❖ Όπως παρατηρεί ο Régis Debray υπάρχει κάποια συνάφεια ανάμεσα στο φυσικό τοπίο και τα υλικά που χρησιμοποιούνται. Régis Debray, Η επιστήμη της επικοινωνίας, ιδέες γενικής μεσολογίας, εκδ. ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ, Αθήνα, 1997, σ. 259

- ❖ στη Μεσοποταμία η γραφή πάνω σε πινακίδες από **άργιλο**
- ❖ στην Αίγυπτο η γραφή πάνω σε **πάπυρο**
- ❖ στην Πέργαμο η γραφή πάνω σε **περγαμηνή**

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΣΦΑΙΡΙΔΙΑ ΚΑΙ ΠΛΑΚΙΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

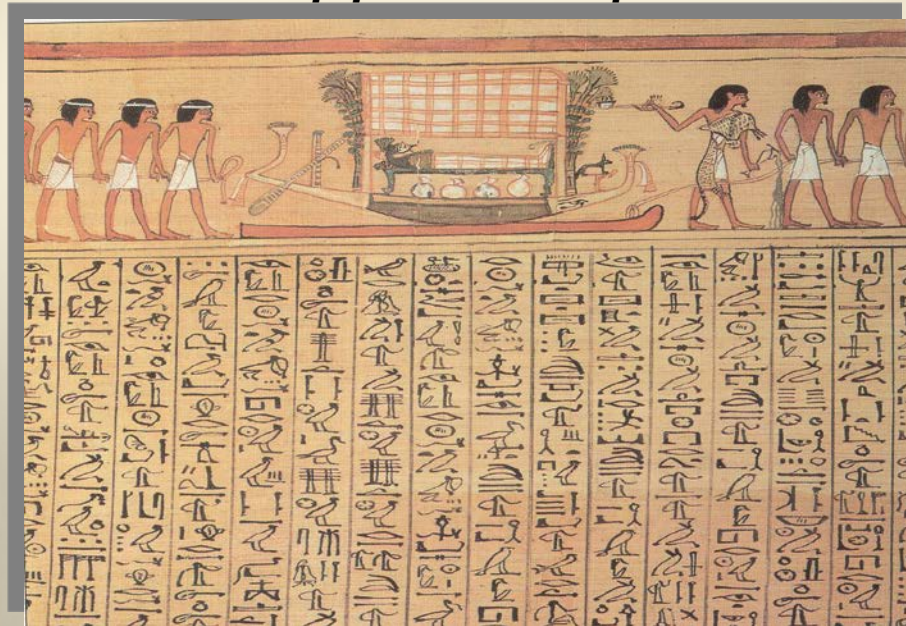
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ ΙΕΡΟΓΛΥΦΙΚΑ ΣΚΑΛΙΣΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΝΑΟΥ

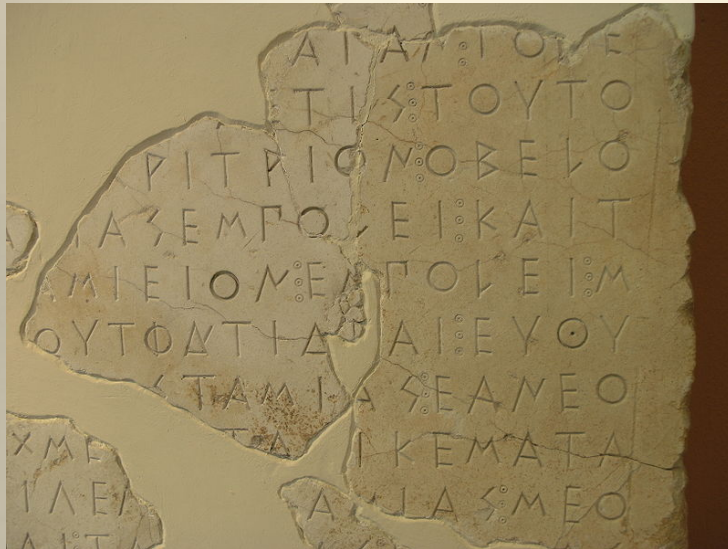
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Το βιβλίο των νεκρών

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

1ο είδος: επιγραφική γραφή

1ος/2ος μ.χ. αιώνας

ο θείος νόμος χαράσσεται σε πλάκες,
οι θεωρίες τυπώνονται, και οι γνώμες
εγγράφονται

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

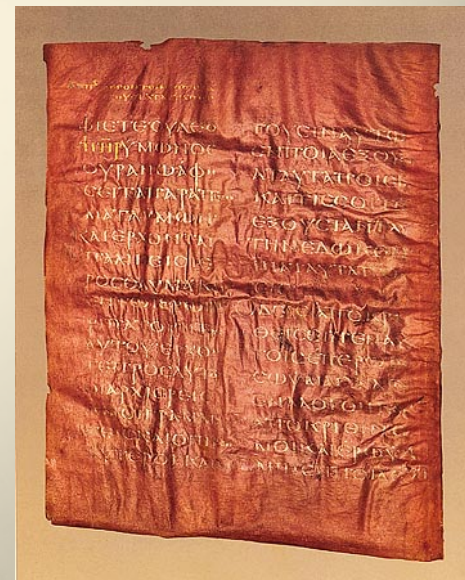
Χαρακτηριστικότερα δείγματα:

Βατικανός και σιναιϊτικός κώδικας

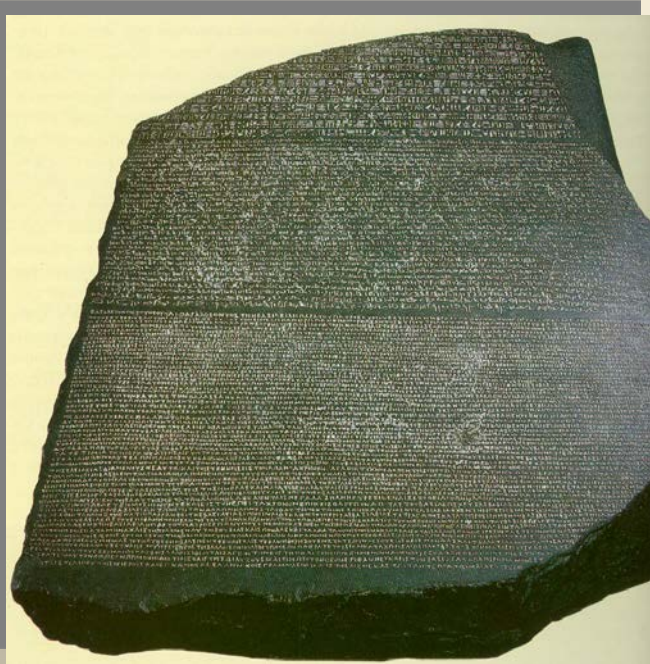
Βατικανός κώδικας

Πορφύρεος κώδικας

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ Η στήλη της Ροζέττας

Η Στήλη της Ροζέττας είναι μια πέτρινη πλάκα από γρανодиорίτη, που συχνά αναφέρεται λανθασμένα από βασάλτη ή γρανίτη, που προέρχεται από τον ναό του Πτολεμαίου Ε' του Επιφανούς.

Χρονολογείται στο 2ο αιώνα π.Χ. και φέρει εγχάρακτη μια επιγραφή σε δύο γλώσσες (αιγυπτιακή και ελληνική) και τρία συστήματα γραφής (ιερογλυφικά, δημώδη αιγυπτιακή, ελληνική). Το ελληνικό μέρος της στήλης αρχίζει ως εξής: «Βασιλεύοντος του νέου και παραλαβόντος την βασιλείαν παρά του πατρός...».

Το όνομά της προέρχεται από την πόλη Rachid (που εγκαλλίσθηκε ως Rosette) της Κάτω Αιγύπτου, στο βορειοδυτικό τμήμα του Δέλτα του Νείλου. Βορειότερα της πόλης, γύρω από το οχυρό Φορ Ζυλιέν (Fort Jullien), ο Γάλλος αξιωματικός που υπηρετούσε στο στράτευμα του Ναπολέοντα, Πιέρ Φρανσουά Ξαβιέ Μπουσάρ (Pierre-François-Xavier Bouchard), ανακάλυψε τη στήλη τελείως τυχαία το 1799.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ
Κινέζικα ιδεογράμματα πάνω σε πέτρα

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Πλακίδια από τον τάφο του βασιλιά «Σκορπιού»

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Μεσοποταμιακή γραφή 3400-3300π.Χ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Σύμβολα που μοιάζουν με τα ελληνικά 3500π.Χ

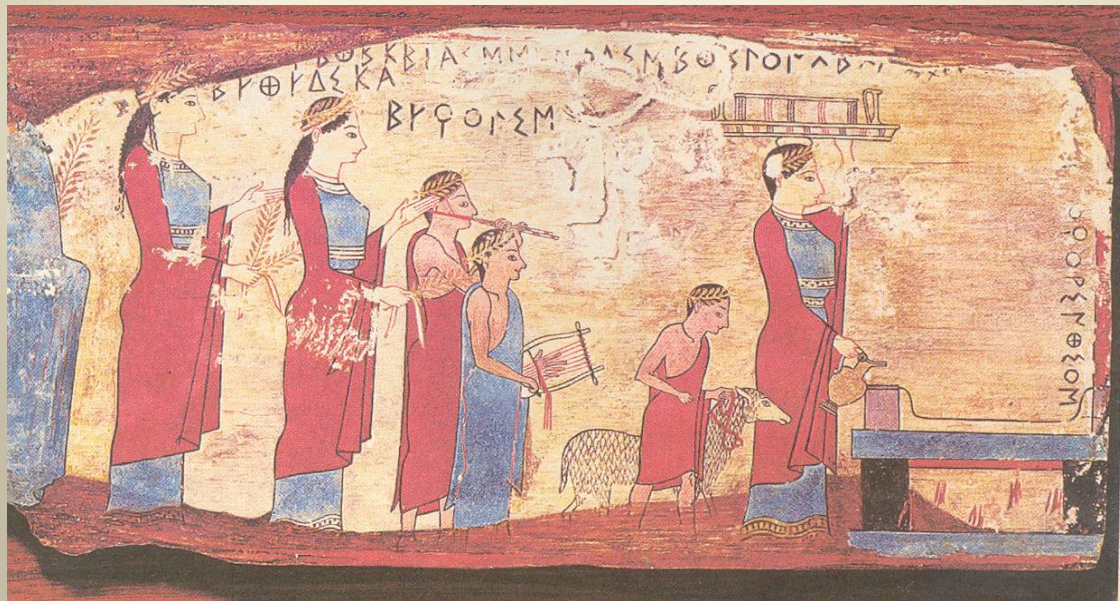
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ξύλινη πινακίδα 7250 χρόνια πριν.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ξύλινος γραπτός πίνακας

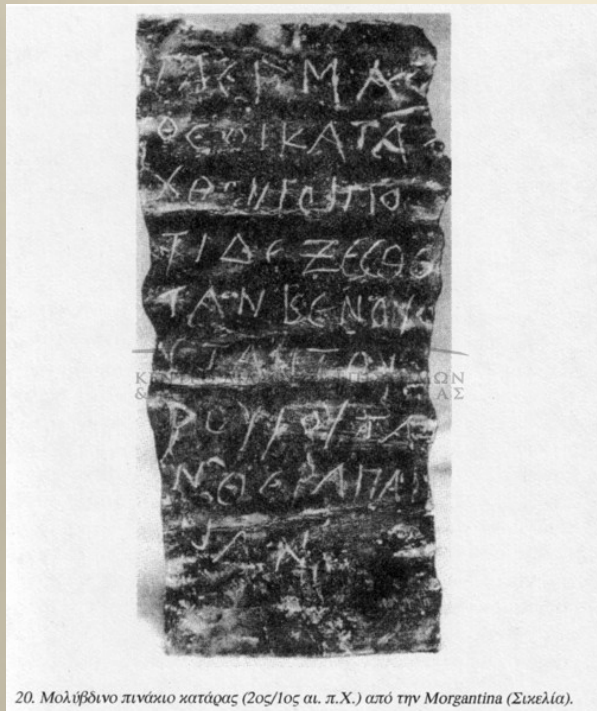
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

- *Το μέταλλο θέλει τους*
- *το ορυκτό θέλει το*
- *το φυτικό θέλει τα*
- *και το μη υλικό τη*

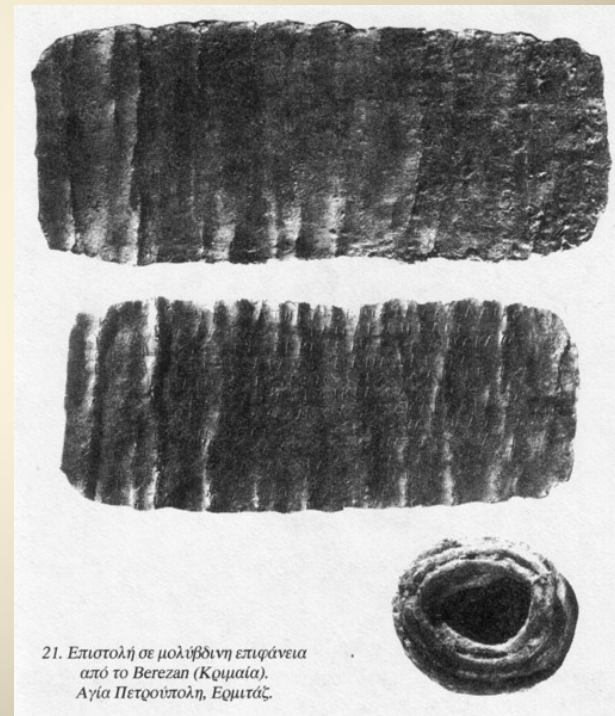
*Μύθους,
Θεό,
Επιχειρήματα
Συναίνεση*

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Γραφή πάνω σε μέταλλο

20. Μολύβδινο πινάκιο κατάρας (2ος/1ος αι. π.Χ.) από την Morgantina (Σικελία).

21. Επιστολή σε μολύβδινη επιφάνεια
από το Berezan (Κριμαία).
Αγία Πετρούπολη, Ερμιτάζ.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Εργαλεία γραφής

41. Ελληνιστικό μελανοδοχείο από η Μοργγκαντίνα (Σικελία).

37. Κονδύλια γραφής και πέννες από μπρούντζο. Trier, Landesmuseum.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

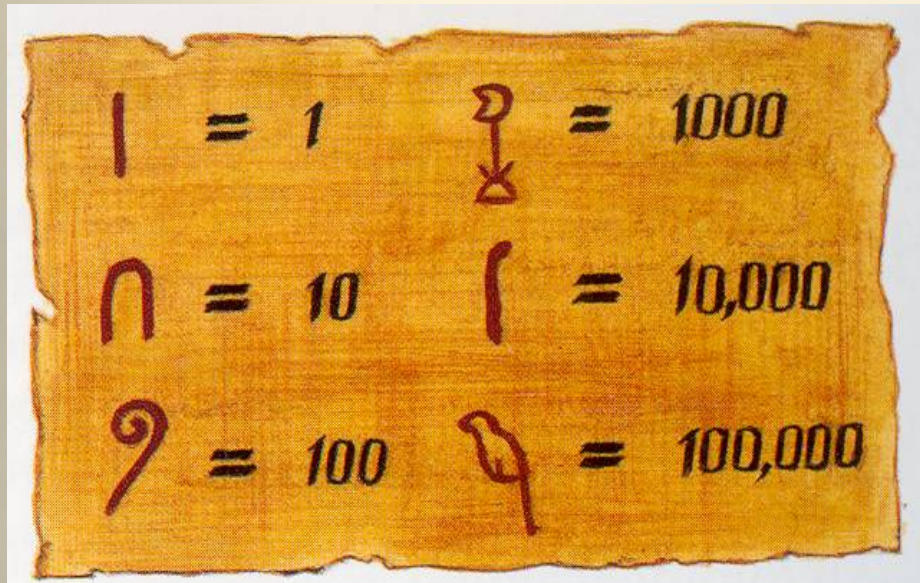
Εργαλεία γραφής

Χάλκινη πτυσσόμενη
κυλινδρική θήκη από τη
Σταυρούπολη Θεσσαλονίκης
με δοχείο για μελάνι στον
ένα ημικύλινδρο και θήκη για
τις γραφίδες στον άλλο. Τέλη
4ου αι. π.Χ.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ιερογλυφικά σύμβολα αριθμών και πένες από την Αίγυπτο

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

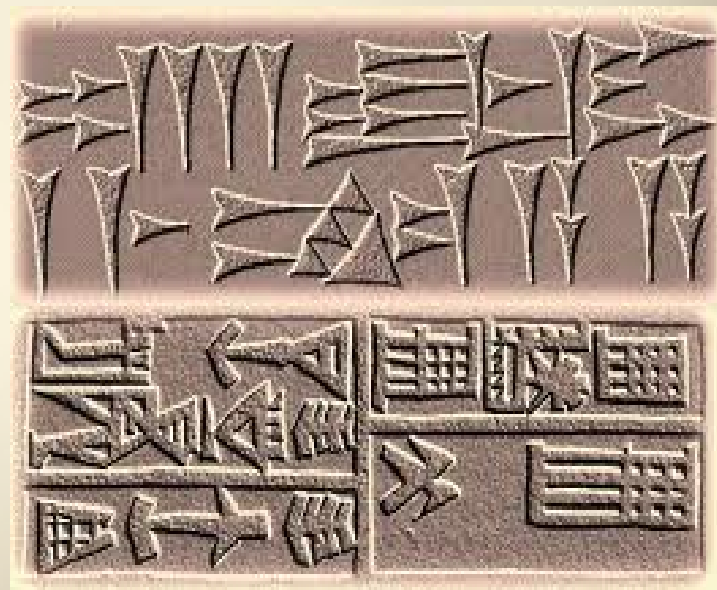
ΠΑΤΕΡΑΓΙΑΣΘΗΤΩ
ΤΟΥ ΝΟΜΑΧΟΥ.
ΕΛΘΑΤΩ Η ΒΑΣΙΛΙ
ΛΑΧΟΥ ΓΕΝΗΘΗΤΩ
ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΧΟΥΩ
ΕΝ ΟΥΡΑΝΩ ΟΥΤΩ
ΚΑΙ ΕΠΙ ΓΗΣ ΤΟΝ

Σιναϊτικός Κώδικας

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Σφηνοειδής Γραφή

Σουμέριοι 4^η χιλιετία π. Χ.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

- Η Σφηνοειδής γραφή εφευρέθηκε από τους Σουμέριους στα μέσα της 4^{ης} χιλιετίας π.Χ. Ονομάστηκε Σφηνοειδής επειδή τα γράμματα της έμοιαζαν σαν σφήνες (καρφιά) κι όχι με εικόνες και ιδεογράμματα όπως στην Αιγυπτιακή.
- Κατά την 3^η χιλιετία λαοί σημιτικής καταγωγής αναμειγνύονται με τους Σουμέριους και δημιουργούν ένα νέο ενιαίο πολιτισμό(και αργότερα κράτος),τους Βαβυλώνιους, οι οποίοι υιοθετούν την Σφηνοειδή γραφή.
- Το αρχαιότερο κείμενο , που βρέθηκε, είναι μια γραπτή νομοθεσία που είναι χαραγμένη σε μια πέτρινη στήλη.(Κώδικας Χαμουραμπί)

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ιερογλυφική Γραφή

ΙΕΡΟΓΛΥΦΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Η αρχαιότερη εικονογραφική γραφή χρησιμοποιήθηκε από τους Αιγυπτίους και ονομάστηκε Ιερογλυφική(από τις αρχαίες ελληνικές λέξεις ιερές γλυφές). Τότε τις έννοιες τις αναπαρήγαν με σχήματα σε αντίθεση, σε σχέση με σήμερα που για να γράψουμε χρησιμοποιούμε λέξεις. Χρησιμοποιήθηκε μάλιστα από το κράτος και το ιερατείο. Με αυτήν έγραφαν σε πάπυρους αλλά και σε τοίχους μνημείων.

Κατά το 2^ο αιώνα π.Χ. χρονολογείται ότι γράφτηκε η Στήλη της Ροζέττας μια εγχάρακτη επιγραφή σε δύο γλώσσες την αιγυπτιακή και την ελληνική. Αποκρυπτογραφήθηκε από τον Ζαν-Φρανσουά Σαμπολιόν το 1822.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Φοινικική Γραφή

Handwritten Phoenician script, likely a fragment of a larger text, showing two lines of characters.

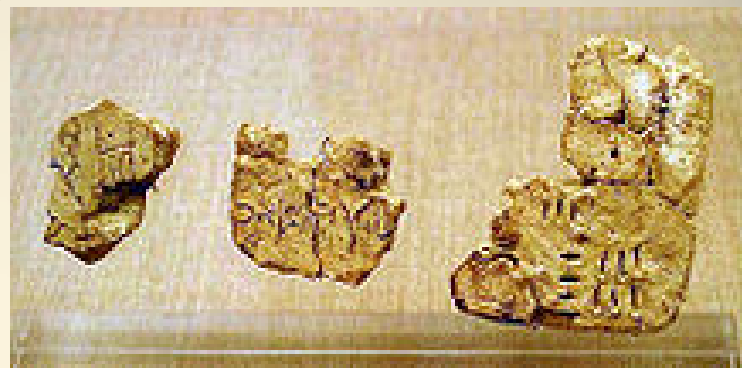
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Στα παράλια της Παλαιστίνης εγκαθίστανται την 3^ο χιλιετία π.Χ. οι Φοίνικες. Διαβόητοι έμποροι και ναυτικοί. Η ανάγκη τους να καταγράψουν τα εμπορεύματα πιθανόν να τους οδήγησε στην δημιουργία ενός αλφάβητου, που αποτελούνταν από 22 σύμφωνα, γι' αυτό κι ονομάζεται συμφωνογραφικό.

Η εξέλιξη του φοινικικού αλφάβητου είναι το ελληνικό αλφάβητο στο οποίο χρησιμοποιούνται 24 γράμματα από τα οποία τα 7 είναι φωνήεντα. Βέβαια η εμφάνιση του ελληνικού αλφαβήτου ξεκινά στα μέσα του 8^{ου} αιώνα.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Γραμμική Α΄

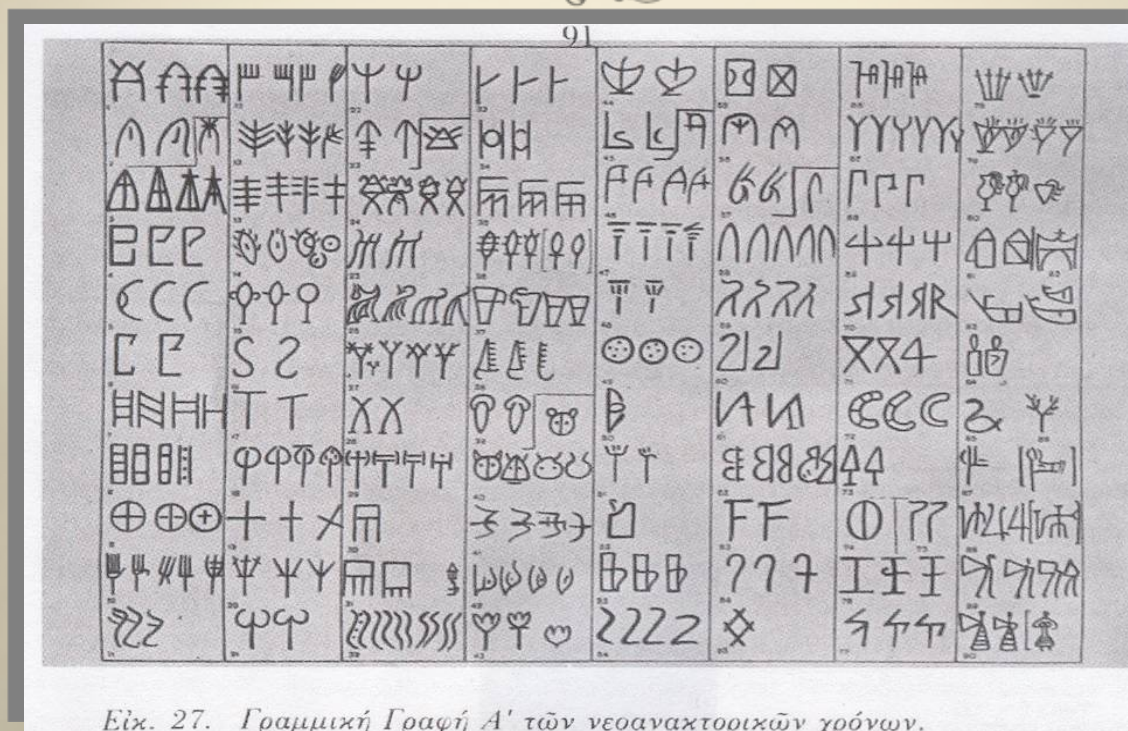
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Γραμμική Α' Δίσκος της Φαιστού

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Γραμμική Α΄

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Γραμμική Α΄

	a	e	i	o/u
	𐀀; (	*𐀁	𐀂	𐀃; 𐀄
y	𐀅	𐀆		*𐀇; *𐀈
w	𐀉	s	*𐀊	*𐀋, R
r	𐀌; 𐀍	𐀎	*𐀏	+; 𐀐
m	𐀑	𐀒, 𐀓	𐀔	*𐀕; *𐀖
n	𐀗, 𐀘, 𐀙	𐀚	*𐀛	𐀜; H
p	𐀞; H	*𐀟 (i)	𐀠, 𐀡, 𐀢, 𐀣	𐀤; 𐀥; *
t	𐀦; *𐀧	𐀨	𐀩, 𐀪	𐀫; 𐀬; *𐀭
d	𐀮	𐀯	𐀰	𐀱, 𐀲; *𐀳
k	𐀵, 𐀶	*𐀷, 𐀸, 𐀹	𐀺	𐀻; 𐀼
q	𐀽	𐀾	𐀿	𐁀 (i)
s	𐁁	𐁂, 𐁃, 𐁄	*𐁅	*𐁆, 𐁇, 𐁈; 𐁉
z	𐁊	𐁋		𐁌

non|placed: L8 𐀀 (ya+?); ε1𐀁 (q?); 35𐀂 (na+?); 36𐀃 (ko?)

L37 𐀄 (qa?); 43𐀅, 𐀆 (wa?); 65𐀇 (ki?); 90𐀈 (ka?).

Συλλογικό της γραμμικής γραφής Α.

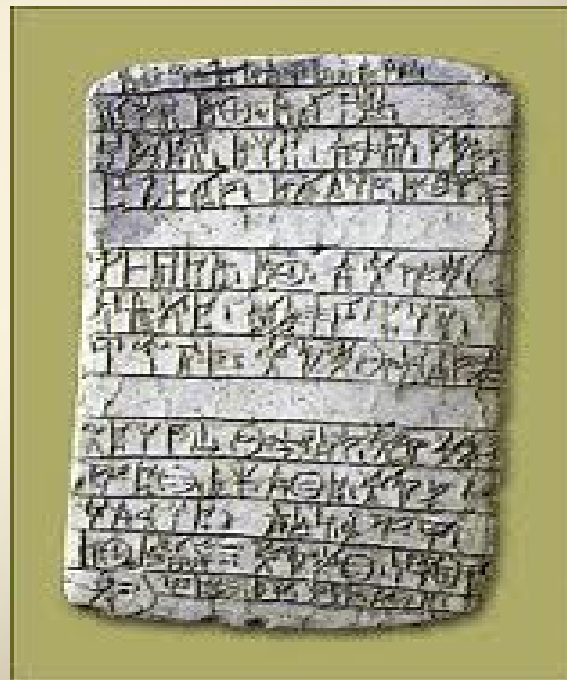
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τώρα θα πάμε στη Μινωική Κρήτη όπου κυριαρχεί ένα πολιτικό, διοικητικό και οικονομικό σύστημα που ήταν συγκεντρωτικό και είχε κέντρο τα ανάκτορα. Την εποχή των πρώτων ανακτόρων, γύρω στο 2000-1700 π.Χ. η γραφή στην Κρήτη έμοιαζε με τα ιερογλυφικά όπως αποδεικνύεται στο δίσκο της Φαιστού. Κατόπιν την περίοδο των νέων ανακτόρων (1700-1450 π.Χ.) αναπτύσσεται η Γραμμική Α, η οποία ήταν συλλαβογράμματη, δηλαδή κάθε σημείο της αντιστοιχούσε σε μία συλλαβή.

Η αποκρυπτογράφηση δεν έχει γίνει ακόμη.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Γραμμική Β'

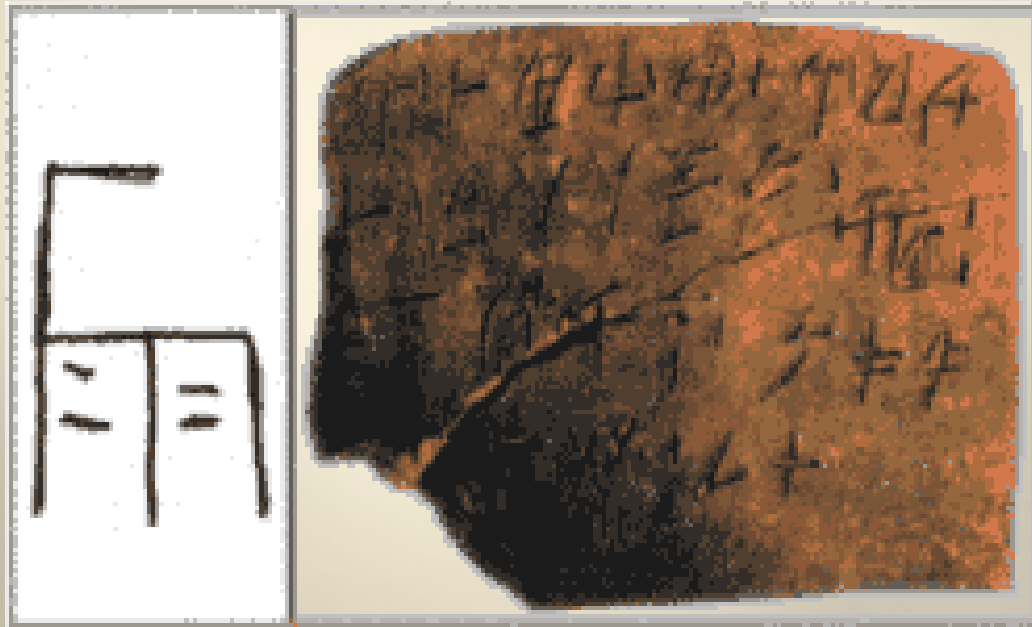
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Αρχαίο δείγμα γραμμικής Β από το 1700 π.Χ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Πινακίδα γραμμικής Α΄ 1800-1500π.Χ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Από τη Γραμμική Α οι Μυκηναίοι δημιούργησαν την Γραμμική Β, η οποία ήταν και αυτή συλλαβική. Η Γραμμική Β αποκρυπτογραφήθηκε από τους Μάικλ Βέντρις και Τζον Τσάντγουικ το 1952 «οι οποίοι απέδειξαν ότι η Γραμμική Β ήταν γραφή μιας αρχαϊκής μορφής της αρχαίας ελληνικής γλώσσας». (C.Mosse)

Παρόμοια με την Α', η Β' έχει σωθεί σε πήλινες πινακίδες από τα συγκροτήματα των ελλαδικών ανακτόρων και της Κρήτης. Τα στοιχεία αυτά που αναφέρονται στις πινακίδες είναι από εμπορικές και οικονομικές συναλλαγές.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ
Γραφή της νότιας Αραβίας βασισμένη στο ελληνικό
αλφάβητο.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ
Αμφορέας με την αρχαιότερη ελληνική επιγραφή στην
ηπειρωτική Ελλάδα

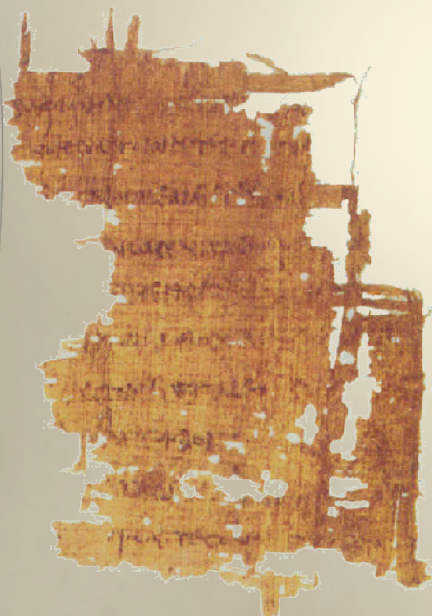
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Η αρχαιότερη ελληνική επιγραφή 740π.Χ

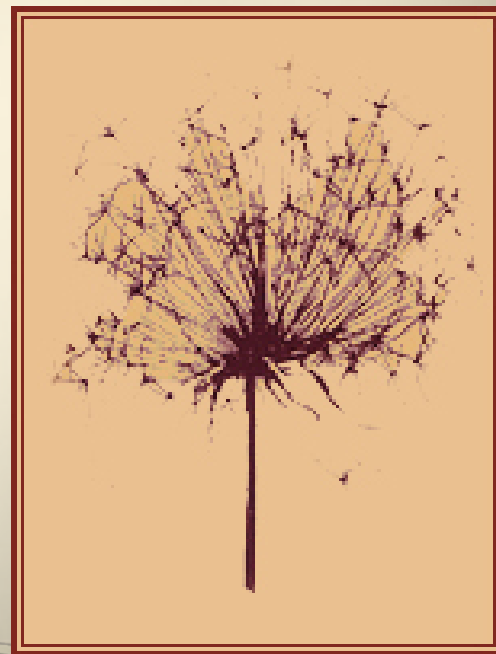

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Πάπυρος

Θύσανος παπύρου

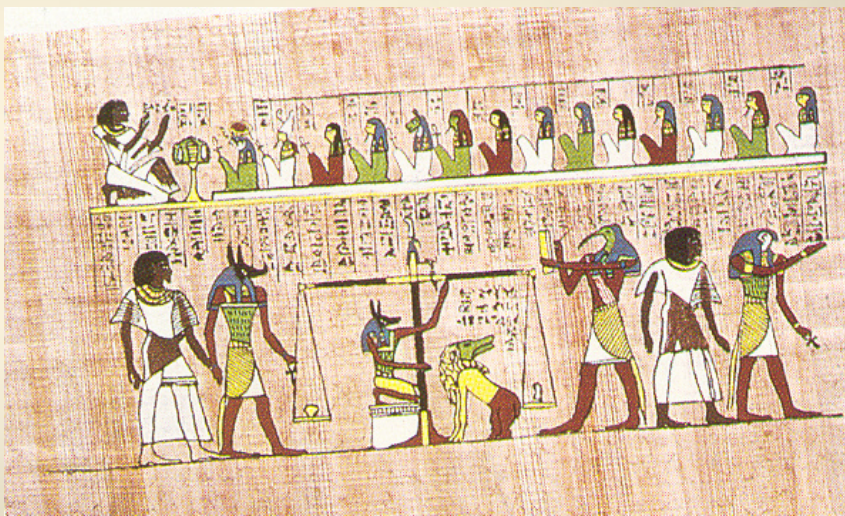
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ο πάπυρος ήταν ένα φυτό που φύτρωνε στις όχθες του Νείλου. Οι Αιγύπτιοι έβγαζαν λωρίδες φλούδας από το φυτό και τις τοποθετούσαν τη μια δίπλα στην άλλη, ώστε να εφάπτονται . Μετά τοποθετούσαν μια άλλη σειρά έτσι ώστε να σχηματίζεται ορθή γωνία με την πρώτη στρώση. Κατόπιν χτυπούσαν τον πάπυρο με ένα βαρύ αντικείμενο και αυτά κολλούσαν μεταξύ τους. Το έτριβαν με πέτρα για να γίνεται λείος και κατόπιν τον χρησιμοποιούσαν για τη γραφή.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ο πάπυρος ήταν ελαφρό και ωραίο υλικό για γράψιμο. Μόνο που καταστρεφόταν εύκολα.

Όσοι ξέρανε γράμματα, λίγοι και σεβαστοί γι' αυτήν τους τη τέχνη, γράφανε πάνω σε πάπυρο με χρωματιστά μελάνια. Και φυσικά με το χέρι. Τότε δεν είχαν μηχανές.

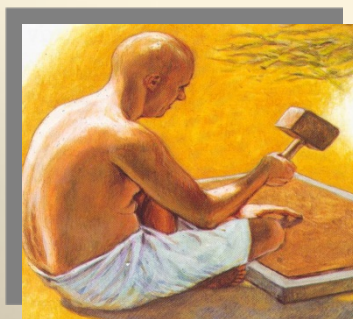
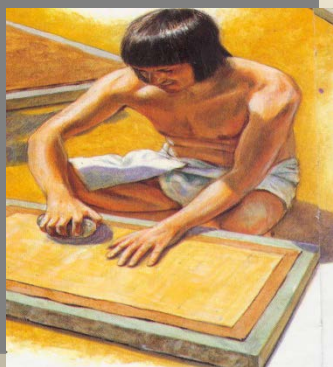
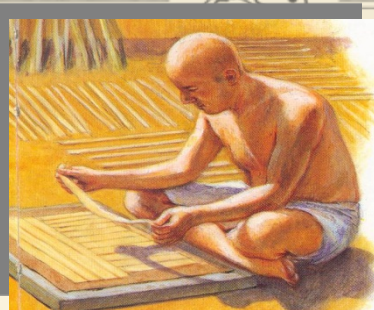
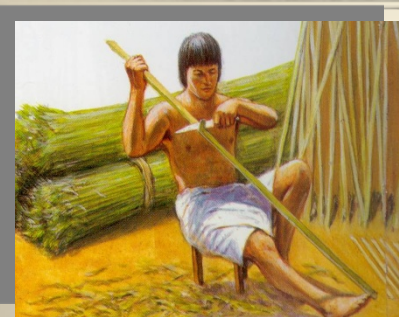
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τα σύνεργα της γραφής

- ❖ **Κάλαμος:** Ειδικά ξυσμένο καλάμι που το βουτούσαν σε μελάνι, μαύρο συνήθως.
- ❖ **Γλύφανος:** Μαχαιράκι για να ξύνουν τη μύτη του καλάμου, που ήταν χαραγμένη κατά μήκος, ώστε να συγκρατεί το μελάνι.
- ❖ **Κανίκλειον:** Μελανοδοχείο
- ❖ **Κανόνας:** Ο χάρακας που χαράκωναν την περγαμηνή.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Διαδικασία παρασκευής παπύρου

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Από τον Πάπυρο στην Περγαμνή

Οι Αιγύπτιοι χρησιμοποιούσαν το εμπόριο παπύρου για να επηρεάσουν τους συνομιλητές τους ακρίβαιναν το υλικό αφού είχαν το μονοπώλιο

Ο βασιλιάς της Περγάμου ήθελε πάπυρο, οι Αιγύπτιοι αρνήθηκαν να του δώσουν, γιατί φοβήθηκαν μη γίνει η βιβλιοθήκη της Περγάμου πιο πλούσια από τη δική τους βιβλιοθήκη, της Αλεξάνδρειας.

Οι τεχνίτες της Περγάμου σκέφτηκαν και έκαναν ένα νέο υλικό για γράψιμο, την περγαμνή. Ήταν στερεό όμορφο και πολύ καλύτερο από τον πάπυρο. Μπορούσες να το τυλίξεις χωρίς να παθαίνει ζημιά. Ήταν το λεπτό δέρμα από ένα κατσικάκι ή αρνάκι.

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΓΑΜΗΝΗΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Η περγαμηνή είχε ένα κακό. Έπρεπε, για να κατασκευαστεί, να σκοτωθούν κάποια ζώα, κυρίως μικρά.

Τα πλεονεκτήματά της ήταν ότι:

- ❖ Μπορούσες να γράψεις και από τις δυο μεριές του φύλλου.
- ❖ Μπορούσες να ξύσεις το γραμμένο μέρος και να ξαναγράψεις.
- ❖ Μπορούσες να τη διπλώσεις άφοβα χωρίς να σπάσει, ενώ ο πάπυρος έσπαζε εύκολα γιατί ήταν φτιαγμένος από φυτικές ίνες.

Η ΠΕΡΓΑΜΗΝΗ

ΟΙ ΚΙΝΕΖΟΙ ΚΑΙ Η ΓΡΑΦΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ενώ λοιπόν οι λαοί παιδεύονταν με την περγαμηνή ή παρακαλούσαν τους Αιγυπτίους να τους δίνουν πάπυρο, ένας άλλος λαός, οι Κινέζοι, είχαν λύσει το θέμα παρατηρώντας τις μέλισσες.

Κατασκεύασαν χαρτί από φύλλα , κουρέλια και άλλα υλικά. Παρατήρησαν τις σφήκες, οι οποίες μασούσαν φυλλαράκια και έφτιαχναν τη φωλιά τους. Έτσι και αυτοί έκαναν ένα πολτό από αυτά τα υλικά και κατασκεύαζαν χαρτί χωρίς να χρειάζεται να σκοτώνουν ζώα ή να αγοράζουν πάπυρο από τους Αιγυπτίους.

ΟΙ ΚΙΝΕΖΟΙ ΚΑΙ Η ΓΡΑΦΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Βυζαντινό πρωτόγραμμα

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Η βυζαντινή κάλαμος

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Το μελανοδοχείο

Αναλόγιο
με όργανα γραφής

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ο γραφέας με τα όργανα
γραφής

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

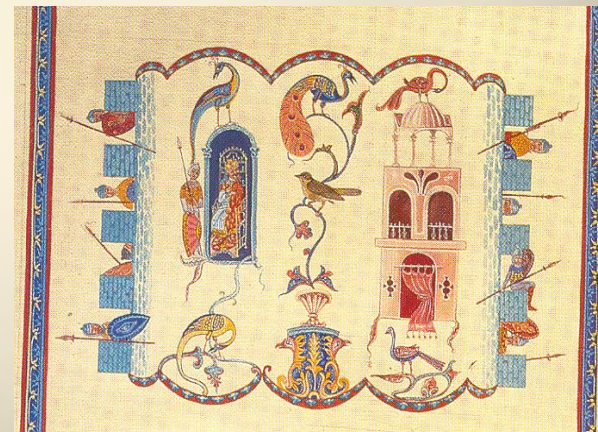
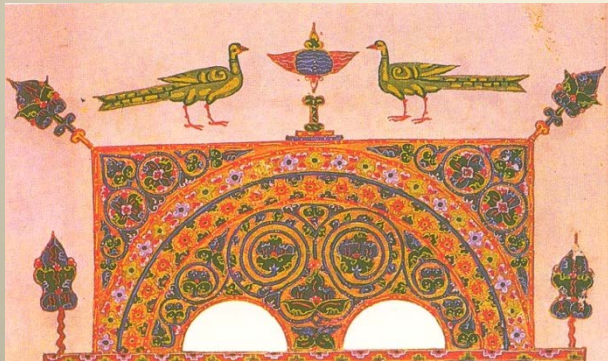
Η αντιγραφή

Επειδή η αντιγραφή είναι βαρετή, οι καλόγεροι που έκαναν συνήθως αυτή τη δουλειά στα μοναστήρια ή στα αυτοκρατορικά εργαστήρια, ζωγραφίζανε στις άκρες, στα περιθώρια, στην αρχή, στο τέλος της σελίδας, λουλούδια, πρόσωπα, σπίτια, πουλιά, παλάτια, εκκλησίες με υπέροχα χρώματα.

Απ' έξω ντύνανε το βιβλίο με ωραίες βιβλιοδεσίες, δερμάτινες ή βελούδινες και πολύ συχνά ασημένιες και χρυσές, με λεπτά σκαλίσματα, με διαμάντια μαργαριτάρια και σπάνιο φιλντισι.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Διακοσμητικά στοιχεία

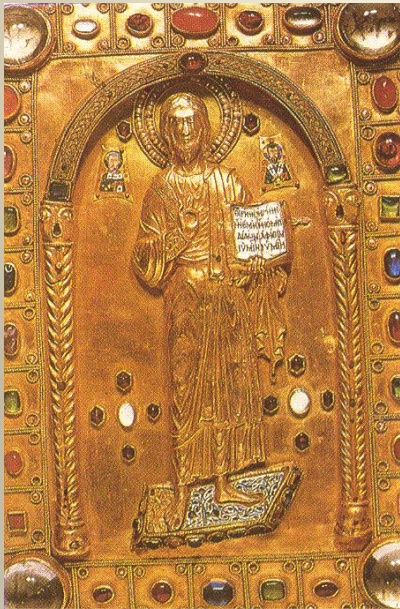

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Πρωτογράμματα

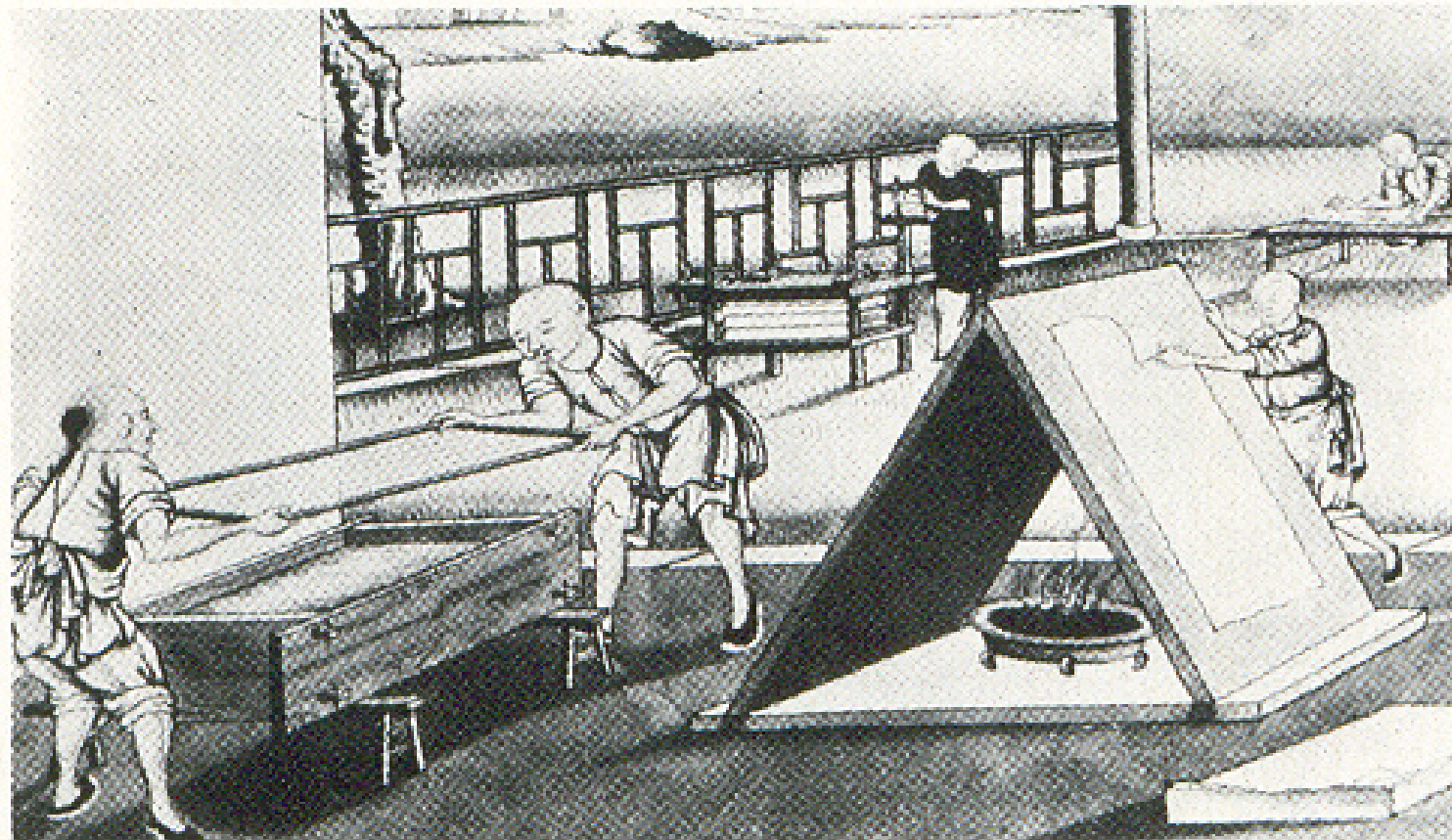

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Βιβλιοδεσίες

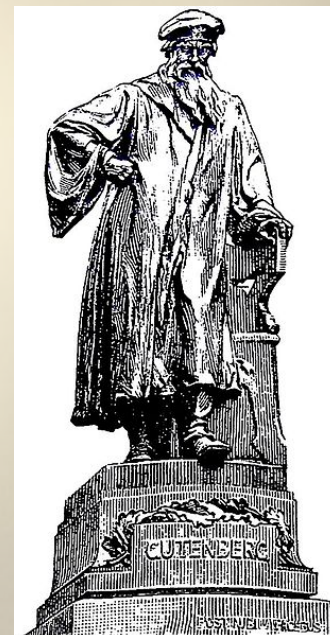

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ

Γουτεμβέργιος

*Η εποχή που άλλαξε τα
δεδομένα στο χώρο της
τυπογραφίας είναι ο 15ος
αιώνας.
Στην Κίνα ήταν γνωστή κάποια
πρώιμη μέθοδος της
τυπογραφίας*

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ

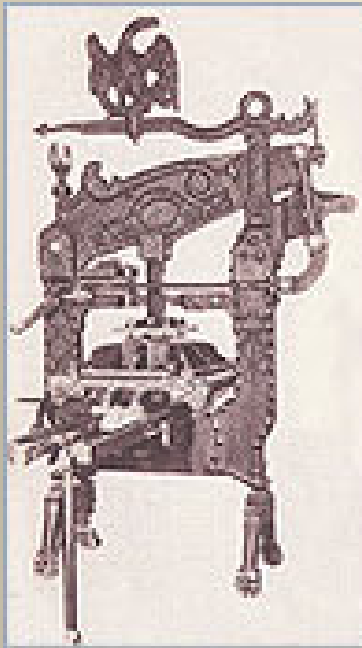
Το πρώτο Τυπογραφείο

*Όλες αυτές οι μεταβολές έφεραν σημαντικές αλλαγές και στο τομέα της ηθικής και ταυτόχρονα διαδραμάτισαν ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της ανθρωπότητας από την εποχή του *Homo Sapiens* περνάμε στην εποχή του *Homo Typographicus*, για να καταλήξουμε στη σύγχρονη εποχή όπου έχουμε δύο νέους τύπους ανθρώπου τον *Homo Zapiens* και τον *Homo Mobilus*.*

Σχετικά με τους τρεις τύπους ανθρώπου κάνουμε αναλυτική παρουσίαση στο έργο μας « Η Πολιτική στην πυρά της Τρομοκρατίας », κεφ. 2° ΑΠΟ ΤΟ *HOMO SAPIENS* ΣΤΟ *HOMO ZAPIENS* ΚΑΙ ΤΟ *HOMO MOBILUS*, εκδόσεις ΦΥΛΑΤΟΣ, Θεσ/νίκη 2010

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ

Τυπογραφική μηχανή

Ο πρώτος, έμαθε να σκέφτεται και ενεργεί μέσα στα πλαίσια του φυσικού και κοινωνικού περιβάλλοντος

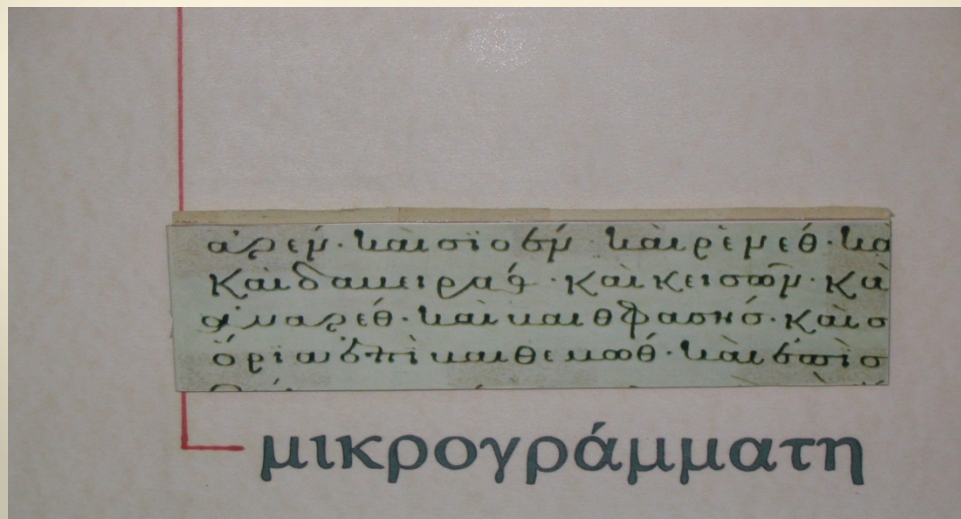
Ο δεύτερος, έμαθε να καταγράφει γεγονότα και να δημιουργεί αποδείξεις

Ο τρίτος, έμαθε να κινείται μέσα στο τηλεοπτικό τοπίο και να σκέφτεται μέσα από τις τηλεοπτικές αναλύσεις

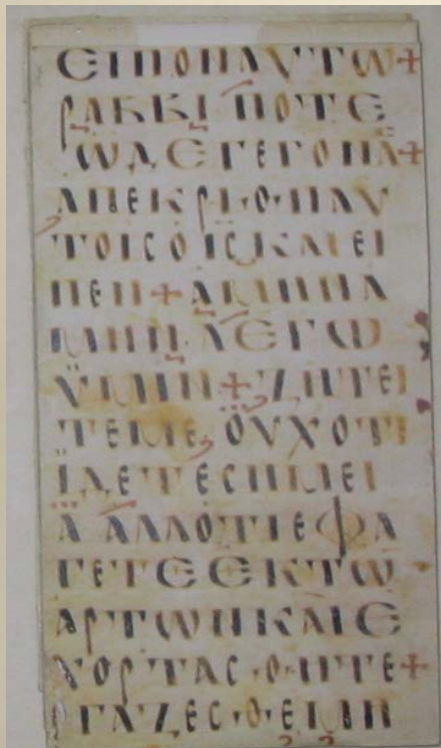
Ο τέταρτος, έμαθε την αξία της γραφής μέσα από τα μηνύματα του κινητού (sms), διαλέγει να βρίσκεται στην απομόνωση και προτιμά την επιλεγμένη επικοινωνία

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τρόποι γραφής

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Μεγαλογράμματα γραφή

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τεχνολογική Εξέλιξη

Η μολύβδινη πλάκα δίνει τη θέση της στη φωτογραφική πλάκα, η φωτοτυπία αντικαθιστά τη χρωμολιθογραφία, πριν από αυτή υπάρχει το περιστροφικό πιεστήριο, ενώ τελευταία ξεκινά η θερμή σύνθεση που δίνει τη θέση της στην ψυχρή σύνθεση.

Η εξέλιξη της τεχνολογίας θα μας οδηγήσει στο μικρο-τσιπ και θα περάσουμε από το αρσενικό γάλλιο των ηλεκτρονικών συστημάτων

Καταλήγουμε στη συγκέντρωση όλο και περισσότερων μηνυμάτων ελαχιστοποιώντας το χώρο καταγραφής τους.

Τα cd και τα dvd δεν είναι τίποτα άλλο από νέες μορφές καταγραφής. Έτσι ο άνθρωπος από την πέτρα και το μέταλλο καταλήγει στην οπτική ίνα και με τέτοιες εντυπωσιακές μεταβολές καταλήγουμε σε μια πραγματική επανάσταση στο χώρο της επικοινωνίας.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τεχνολογική Εξέλιξη

Οι βασικότεροι παράγοντες που οδήγησαν στην ανάπτυξη της τυπογραφία στην Ευρώπη ήταν οι εξής:

- Οι νέες τεχνολογικές ανακαλύψεις
- Η διάθεση του χαρτιού
- Η άμεση απαίτηση για μαζική παραγωγή έντυπου υλικού
- Η χρήση απλούστερου γλωσσικού κώδικα

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τεχνολογική Εξέλιξη

Ο έντυπος λόγος αιχμαλωτίζει τις εντυπώσεις και καθοδηγεί πάνω στα συμβάντα, ενώ παράλληλα δίνει το δικαίωμα στη φαντασία να σκιαγραφήσει τα δεδομένα και να δημιουργήσει οπτικές εικόνες

Ουσιαστικά, εκείνο που θα μπει στη ζωή των νέων εθνικών κοινωνιών δεν είναι απλά και μόνο το βιβλίο, αλλά το «έντυπο» :

**σα μέσο πληροφόρησης και διαφήμισης,
σα μέσο προπαγάνδας,
σα στοιχείο μιας νέας κουλτούρας**

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τι είναι τα greeklish;

Ο όρος Greeklish προέρχεται από τις λέξεις *greek* και *english*.

Είναι η ελληνική γλώσσα γραμμένη με το λατινικό αλφάβητο.

Τα greeklish χρησιμοποιούνται :

- ❖ στο διαδίκτυο (Facebook , e-mail)
- ❖ σε μηνύματα κινητής τηλεφωνίας (SMS)

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τι είναι τα greeklish;

Οι περισσότεροι νέοι χρησιμοποιούν τα **greeklish** ως τρόπο έκφρασης στον γραπτό τους λόγο, κυρίως μέσω του διαδικτύου και των μηνυμάτων που ανταλλάσσουν μέσω κινητών τηλεφώνων.

Η ιδέα της χρήσης του λατινικού αλφαβήτου για τη γραφή της ελληνικής γλώσσας, χρονολογείται από τη Βυζαντινή εποχή. Για τη γλώσσα αυτή στο παρελθόν χρησιμοποιήθηκε και ο όρος “Φραγκολεβαντίνικα”.

Υπάρχουν αρκετά δείγματα από αυτόγραφα χειρόγραφα της αναγέννησης, όπου ελληνικά κείμενα είναι γραμμένα με αυτόν τον τρόπο, όπως π.χ. η κωμωδία "*Fortounatos*" από τον Μάρκο Αντώνιο Φώσκολο (1655). Σώζονται επίσης δείγματα από βιβλία τυπωμένα με τέτοιο τρόπο, όπως το βιβλίο "*I Mera tou Hristianou*", που φυλάσσεται σήμερα στο Βενετικό Μουσείο της Νάξου.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Τι είναι τα greeklish;

Η χρήση έχει καθιερώσει τρεις βασικούς τρόπους γραφής σε greeklish :

- (1). Φωνητική μεταγραφή: αποδίδει την προφορική γλώσσα και απλοποιεί την ιστορική ελληνική ορθογραφία, π.χ. «ξέρω» ως «ksero» .
- (2). Οπτική μεταγραφή: σε αντίθεση με τη φωνητική, αντιγράφει κατά το δυνατό την ιστορική ορθογραφία. Γνώμονάς της είναι η μορφή των γραμμάτων, που οδηγεί σε κάπως ανορθόδοξες λύσεις, όπως στην απόδοση του «θ» ως «8» ή «0», του «ξ» ως «3», του «η» με το λατινικό «η».
- (3). Θεσιακή μεταγραφή: βασίζεται στη θέση των χαρακτήρων στο πληκτρολόγιο και διαφέρει από το οπτικό σύστημα μόνο σε ορισμένα γράμματα· αποδίδει π.χ. το «ξ» με το λατινικό «j» αντί για «x» ή «3» που συνηθίζονται στο οπτικό σύστημα.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ GREEKLISH

Η ψηφιακή γλώσσα δεν αποτελεί μόνο ελληνικό φαινόμενο, αλλά συγαντάται σε ολόκληρο τον κόσμο, συνιστώντας συστατικό γνώρισμα της προόδου στο χώρο της ηλεκτρονικής και της διαδικτυακής επικοινωνίας. Ιδιαίτερα για τους Έλληνες εξυπηρετεί τις ανάγκες επικοινωνίας τους, όταν δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν ελληνικές γραμματοσειρές. Πιο συγκεκριμένα :

- 1) Η γλώσσα αντανακλά άμεσα τη σκέψη σου και έτσι γλιτώνεις χρόνο.

- 2) Γράφεις σε οποιαδήποτε συσκευή χωρίς καμία δυσκολία και περιορισμούς, π.χ. υπολογιστή, κινητό, ipad κ.λπ.

- 3) Δεν παίζει ρόλο αν κάνεις ορθογραφικά και συντακτικά λάθη, γιατί δεν υπάρχουν ανάλογοι κανόνες.

- 4) Είσαι “in” και “cool”.

- 5) Μπορείς να συνεννοηθείς άνετα με τους φίλους σου και οι γονείς σου να μην καταλαβαίνουν απολύτως τίποτα ...

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ GREEKLISH

1) Ξεχνάς πώς να γράφεις στα απλά ελληνικά, δηλαδή κάνεις ορθογραφικά και συντακτικά λάθη. Ακόμη, η εκτεταμένη χρήση τους, εκτός από ανορθογραφία μπορεί να προκαλέσει και δυσλεξία.

2) Αλλάζουν η μορφή και τα χαρακτηριστικά της γλώσσας, πράγμα που φτωχαίνει και υπεραπλουστεύει το λεξιλόγιο.

3) Εξασθενεί, έστω και έμμεσα, η εθνική μας ταυτότητα.

4) Στη γραφή τους τα greeklish είναι αρκετά εύκολα, στην ανάγνωσή τους, όμως, είναι δυσανάγνωστα και κουραστικά ακόμα και για τους πιο φανατικούς υποστηρικτές τους.

5) Χρήση των greeklish επηρεάζει και την ορθή εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας. Αποτελεί κοινή παραδοχή ότι η μορφολογία της ψηφιακής γλώσσας είναι αρκετά χαλαρή και μεταβαλλόμενη. Το γεγονός αυτό όμως έχει επιπτώσεις στην ορθή γραφή των λέξεων της ελληνικής γλώσσας.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΙΤΕ ΟΧΙ ΣΤΑ GREEKLISH

ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΙΤΕ ΟΧΙ ΣΤΑ GREEKLISH

Πλην ελαχίστων εξαιρέσεων σήμερα, οι ελληνικοί χαρακτήρες υποστηρίζονται θαυμάσια στο διαδίκτυο. Όμως πολλοί χρήστες που χρησιμοποιούν αυτόν τον τύπο γραφής, επικαλούνται την δικαιολογία ότι «με τα greeklish» δε χρειάζεται να γράφεις ορθογραφημένα και προσπαθούν να κρύψουν την ανορθογραφία τους. Αυτή δεν είναι λύση. Είναι προτιμότερο να διαβάξει κάποιος ένα ανορθόγραφο κείμενο γραμμένο στα ελληνικά, παρά σε greeklish. Εξάλλου, αν δεν προσπαθήσει κανείς να γράφει στα ελληνικά, πώς θα μάθει να γράφει ορθογραφημένα ; Μια άλλη δικαιολογία είναι «η συνήθεια». Ωστόσο, το να γράφει πλέον κάποιος σε greeklish, αφενός υποδηλώνει μια ασέβεια προς τους αναγνώστες του, με την έννοια ότι τους ταλαιπωρεί κατά την ανάγνωση, κι αφετέρου δηλώνει μια έλλειψη σεβασμού και προς το ίδιο του το γραπτό. Κείμενα γραμμένα με αυτό το σύστημα γραφής, είναι δυσανάγνωστα και πολλές φορές δυσνόητα. Μάλιστα πολλοί χρήστες του διαδικτύου αποφεύγουν να διαβάζουν μεγάλα κείμενα γραμμένα σε greeklish, καθώς είναι ιδιαίτερα κουραστικά κατά την ανάγνωση.

ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΙΤΕ ΟΧΙ ΣΤΑ GREEKLISH

Σήμερα πια η επιλογή των greeklish σε μια ιστοσελίδα μειώνει το κύρος της, καθώς η χρήση τους μπορεί να αποτελεί τροχοπέδη για βασικές λειτουργίες, όπως αυτήν της αναζήτησης. Επομένως, δεν υπάρχει λόγος χρήσης των greeklish.

«Μαγκιά» δεν είναι να γράφεις όσο γρήγορα σκέφτεσαι ή να προσπαθείς να καλύψεις τις αδυναμίες σου οχυρωμένος πίσω απ' αυτή τη γραφή. «Μαγκιά» σήμερα είναι να προσπαθείς να γράφεις σωστά ελληνικά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<http://aienaristeyein.com>
<http://www.ancientscripts.com/alphabet.html#Proto-Sinaitic>
http://www.bizdim.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=29:history-press&catid=10:2011-08-02-07-07-39&Itemid=35
http://e-blogakia.blogspot.gr/2011/03/open-publication-free-publishing-more-d_31.html
<http://el.wikipedia.org/wiki>
http://evikapa.blogspot.gr/2008/06/blog-post_5777.html
<http://www.hellinon.net/NeesSelides/NEOTERES/EIAlfavito.htm>
www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_d2/thema_pdf.pdf
www.krassanakis.gr : Η ΠΕΛΑΣΓΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ (ΓΡΑΜΜΙΚΗ) ΓΡΑΦΗ
http://30dim-athin.att.sch.gr/istoria_tis_grafis.htm
<http://telepnyka.wordpress.com>
<http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/index.php?hl=en&page=atlasmap>

History of the alphabet (<http://en.wikipedia.org>)
History of writing (<http://en.wikipedia.org>)
Abjad (<http://en.wikipedia.org>)
Greek alphabet (<http://en.wikipedia.org>)
Proto-Canaanite alphabet (<http://en.wikipedia.org>)
What is the importance of the Dead Sea Scrolls?
(<http://www.christiananswers.net/q-abr/abr-a023.html>)

Comrie, Bernard, Stephen Matthews & Maria Polinsky, *Οι Γλώσσες του Κόσμου*, μετ.Γ. Αθανασίου, Σαββάλας, Αθήνα 2004.
Coulmas, Florian, *Writing Systems: An Introduction to Their Linguistic Analysis*, (Cambridge Textbooks in Linguistics), Cambridge University Press, Cambridge 2002.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Debray Régis Η επιστήμη της επικοινωνίας, ιδέες γενικής μεσολογίας, εκδ. ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ, Αθήνα, 1997,
HALLEY Συνοπτική Εγκυκλοπαίδεια της Αγίας Γραφής
McCarter Kyle Jr. «Η πρώτη εξαπλώση του ελληνικού αλφαβήτου» στα Πρακτικά για το Διεθνές Συνέδριο Τα ελληνικά γράμματα: Από τη σκληρή πέτρα στο σκληρό δίσκο, Γαλλικό Ινστιτούτο, Αθήνα, 2010,
Thomson George , Η Ελληνική Γλώσσα .Αρχαία και Νέα, Εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1989
- Βούρτσας Ι., Μανακίδου ., Ε., Πασχαλίδης Γ., Σμπόνας Κ., Εισαγωγή στον Ελληνικό Πολιτισμό, Τόμος Α΄ Η Έννοια του Πολιτισμού. Όψεις του Ελληνικού Πολιτισμού, Ε. Α. Π., Πάτρα, 1999
Βουτυράς Εμμανουήλ, «Η Εισαγωγή του Αλφάβητου» στην Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας, από τις Αρχές έως την ύστερη αρχαιότητα, επιστημονική επιμέλεια Α.-Φ. Χρηστίδης. εκδ. Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανώλη Τριανταφυλλίδη], Θεσσαλονίκη, 2007,
Δρογίδης Δ Από τον πολιτισμό στον μεταπολιτισμό University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 2007
Δρογίδης Δ Η Επικοινωνία και ο Τύπος University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 2009
Δρογίδης Δ. Η Πολιτική στην πυρά της Τρομοκρατίας», εκδόσεις ΦΥΛΑΤΟΣ, Θεσ/νίκη 2010
Κρουμβάχερ Κ. «Νέος θησαυρός της Ελληνικής γλώσσας» στο Περιοδικό Διαβάζω, τεύχος Η΄ , Αθήνα, Ιανουάριος 1909
Μπαμπινιώτης Γ., «η Ελληνική γλώσσα» στην Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος-Λαρούς-Μπριτάνικα, Τόμος «Ελλάς», Αθήνα,
Πασχαλίδης Γ., Σμπόνας Κ., Εισαγωγή στον Ελληνικό Πολιτισμό, Τόμος Α΄ Η Έννοια του Πολιτισμού. Όψεις του Ελληνικού Πολιτισμού, Ε. Α. Π., Πάτρα, 1999,
Σταυρίδη- Πατρίκιου Ρένα, «Το Γλωσσικό Ζήτημα» εις Το Γλωσσικό Ζήτημα, (επιμέλεια Μπαμπινιώτης Γ.) , Εκδ. Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα, 2011., ,
Τομπαΐδης Δημήτριος, Επιτομή της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας, Γ΄ Γυμνασίου, Ο. Ε. Δ. Β., Αθήνα, 1997
Τριανταφυλλίδης Μ., «Σχεδίασμα Γλωσσικής Αυτοβιογραφίας» στο συλλογικό, Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Γλώσσα και μεταρρυθμίσεις, Ε΄ Πανελλήνιο Συνέδριο, Αφιέρωμα στο Μανώλη Τριανταφυλλίδη, (Επιμέλεια Χρίστος Λ. Τσολάκης), Κώδικας-Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, Θεσσαλονίκη, 2000
Χατζιδάκης, Γ.Ν «Περί του Θησαυρού της Μεσαιωνικής Ελληνικής Γλώσσας» στην Επετηρίδα Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών, Ε. Β. Σ., Αθήνα, 1930